

Augustus 2025

AANBOD VAN TABAK IN VERKOOPPUNTEN IN NEDERLAND

RESULTATEN VAN HET PERIODIEK ONDERZOEK TABAKSAANBOD IN VERKOOPPUNTEN 2023 / 2024

KERNPUNTEN

- In de rapportage presenteren we de resultaten van de tweede (2023) en derde (2024) meting van het Periodiek Onderzoek Tabaksaanbod in Verkooppunten in Nederland. Met dit periodieke onderzoek brengen we in kaart welke tabaksproducten door winkels in Nederland aangeboden worden. Ook signaleren we trends in dit aanbod.
- In 2023 hebben we in totaal bij 69 verkooppunten de volledige vragenlijst afgenomen en in 2024 in totaal bij 73 verkooppunten.
- Ondanks de accijnsverhogingen in 2023 en 2024 is shag nog steeds betaalbaarder dan sigaretten. Op basis van de antwoorden van winkeliers op de prijzen van de goedkoopste pakjes hebben we de gemiddelde prijs per eenheid sigaretten, shag en cigarillo's berekend. De gemiddelde goedkoopste prijs per eenheid shag (0,7 gram per shagje) was in 2024 €0,33 ten opzichte van €0,53 per sigaret. Ook de gemiddelde goedkoopste prijs per cigarillo (€0,35) ligt veel lager dan de gemiddelde goedkoopste prijs per sigaret.
- Verhitte tabak troffen we in 2024 bij 93% van de verkooppunten in onze steekproef aan. Ook lijkt het assortiment uit te breiden. In 2023 troffen we alleen nog de HEETS en TEREA sticks aan voor de IQOS (van Phillip Morris International), maar in 2024 vonden we ook verschillende varianten van de NEO-sticks die horen bij de Glo (van British American Tobacco). Het is opvallend dat er in veel verkooppunten verhitte tabak

wordt verkocht, aangezien verhitte tabak maar door weinig volwassenen wordt gebruikt in Nederland (<1% van de volwassenen in 2024). We troffen ook sticks aan die geen tabak bevatten, maar wel nicotine. Aan deze sticks waren smaakjes toegevoegd. Op deze manier lijkt de tabaksindustrie het Europese smaakjesverbod op verhitte tabak te omzeilen.

- Smaakaccessoires zaten in 2024 bij 78% van de verkooppunten in onze steekproef in het assortiment. Deze smaakaccessoires lijken een manier van de industrie om het smaakverbod bij sigaretten en shag te omzeilen.

In dit rapport presenteren wij de resultaten van de tweede en derde meting van het Periodiek Onderzoek Tabaksaanbod in Verkooppunten in Nederland. In 2022 is dit periodieke onderzoek voor het eerst uitgevoerd (Factsheet Aanbod van tabak in verkooppunten in Nederland). De tweede en derde meting zijn in 2023 en 2024 uitgevoerd. Met dit periodiek onderzoek brengen we in kaart welke tabaksproducten en alternatieve tabaksproducten in Nederlandse verkooppunten worden aangeboden en signaleren we trends in dit aanbod.

WAAROM VOEREN WE DIT ONDERZOEK UIT?

In de afgelopen jaren zijn er verschillende beleidsmaatregelen ingevoerd, zoals accijnsverhogingen en verboden voor online verkoop en verkoop via supermarkten en horecagelegenheden (zie Figuur 1).^{1,2} Deze maatregelen zijn mogelijk van invloed op het aanbod van tabaks- en nicotine producten bij de fysieke verkooppunten. Ook in de aankomende jaren zullen er verdere wettelijke beperkingen aan de fysieke verkooppunten volgen.

Dit periodiek onderzoek geeft inzicht in het aanbod tabaks- en nicotineproducten op de Nederlandse markt. We onderzoeken óf en hoe het aanbod van tabaks- en nicotineproducten de komende jaren verandert. Daarnaast vragen we voor sigaretten, shag en cigarillo's (in 2024) naar het meest verkochte pakje en het goedkoopste pakje dat verkooppunten in het assortiment hebben en naar

de prijzen van deze pakjes. We krijgen daarmee inzicht in hoe de tabaksindustrie en de retailsector reageren op maatregelen van de Rijksoverheid gericht op het aanbod van tabaksproducten.

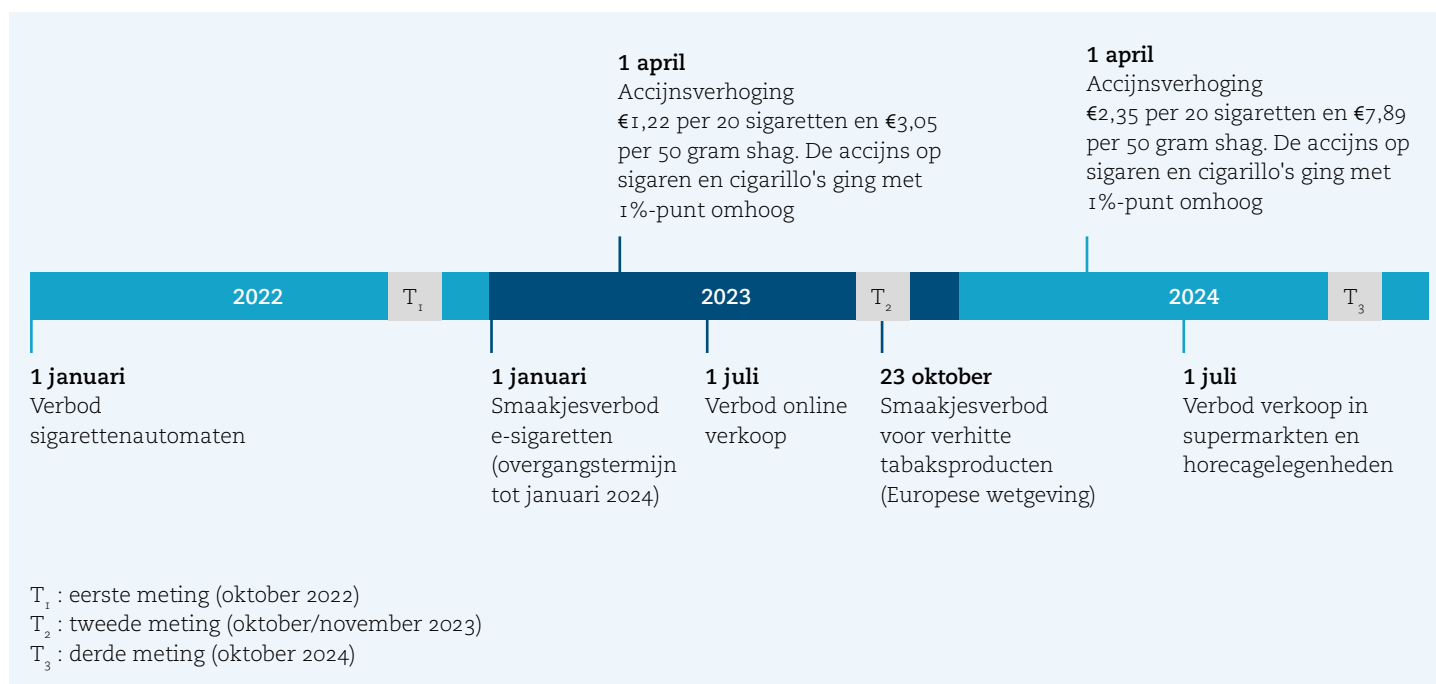
Dit onderzoek geeft inzicht in:

- Welke tabaks- en nicotineproducten er aangeboden worden in Nederland
- De prijzen en prijsveranderingen van verschillende tabaksproducten
- De ontwikkeling en aanbod van nieuwe tabaks- en nicotineproducten

Met de inzichten uit dit onderzoek kunnen we beleidsmakers informeren over veranderingen in het aanbod tabaks- en nicotineproducten en over nieuwe producten op de Nederlandse markt.

Dit onderzoek richt zich op het aanbod van producten bij verschillende verkooppunten. We onderzoeken niet of verkooppunten zich wel of niet aan wetgeving houden. We kijken dus niet naar de naleving van de leeftijdsgrens, het reclameverbod, het uitstalverbod of andere aspecten rondom handhaving. We delen geen onderzoeksgegevens over individuele verkooppunten met derden. Meer informatie over de handhaving van de Tabakswet is te vinden op de [website](#) van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit.

Figuur 1. Beleidsmaatregelen in 2023 en 2024 die mogelijk invloed hebben op het aanbod van tabaksproducten en smaakaccessoires bij verkooppunten.

DATAVERZAMELING 2023

De dataverzameling in oktober/november 2023 geschiedde op dezelfde manier als de dataverzameling in oktober 2022. In 2023 hebben onderzoekers van het Trimbos-instituut in dezelfde acht gemeenten als in 2022, verkooppunten bezocht. In 2023 hebben we bij 69 verkooppunten de volledige vragenlijst af kunnen nemen. Meer informatie over de dataverzameling 2022 is te lezen in [het eerste rapport](#) van het periodiek onderzoek Aanbod van Tabak in Verkooppunten in Nederland.

DATAVERZAMELING 2024

In 2024 hebben we de dataverzameling aangepast vanwege het verbod op de verkoop van tabaksproducten in supermarkten per 1 juli 2024.¹ De dataverzameling in supermarkten is daarom beëindigd. Het merendeel van de bezochte verkooppunten in 2022 en 2023 was een supermarkt. Om toch aan een voldoende aantal verkooppunten te komen voor betrouwbare analyses hebben we zes nieuwe gemeenten toegevoegd aan de selectie. De selectie van de nieuwe gemeenten was niet willekeurig. In de eerdere selectie was geen rekening gehouden met bevolkingsdichtheid in de verschillende landsdelen, waardoor West-Nederland en Zuid-Nederland enigszins ondervertegenwoordigd waren. Daarom hebben we in de nieuwe selectie meer gemeenten geselecteerd in de dichtbevolkte regio's (West- en Zuid-Nederland). Ook hebben we rekening gehouden met de ligging van gemeenten om de dataverzameling eventueel te kunnen combineren met een andere gemeente uit de selectie. Tot slot hebben we gekeken

of er voldoende verkooppunten van de verschillende typen verkooppunten zijn binnen de gemeente om te bezoeken. Dit hebben we gedaan zodat we zo min mogelijk moesten uitwijken naar een naastgelegen gemeente om voldoende data te verzamelen.

In 2024 hebben we bij 73 verkooppunten de volledige vragenlijst af kunnen nemen in veertien gemeenten: in acht gemeenten die we tijdens de dataverzameling in 2022 en 2023 ook al bezochten en in zes nieuwe gemeenten. In 2024 bezochten we ook 27 supermarkten in de acht gemeenten waar we ook in 2022 en 2023 de vragenlijst hebben afgenomen. We wilden weten of zij verwezen naar een nieuw geopend tabaksverkooppunt.

Zie [bijlage I](#) voor meer informatie over de dataverzameling in 2023 en 2024.

Type verkooppunten

In 2023 bezochten we, net als in 2022, in elke gemeente minimaal acht verkooppunten, waarvan minimaal drie supermarkten, minimaal twee tankstations en minimaal twee gemakswinkels of tabaksspeciaalzaken. In 2024 hebben we in elke gemeente minimaal vijf verkooppunten bezocht, waarvan minimaal twee tankstations en minimaal twee gemakswinkels of tabaksspeciaalzaken. Wanneer er binnen een gemeente niet voldoende verkooppunten met deze kenmerken aanwezig waren of niet voldoende verkooppunten mee konden doen, weken we uit naar de dichtstbijzijnde gemeente met hetzelfde niveau van

stedelijkheid (dus hoog- of laagstedelijk). Wanneer er ook daar onvoldoende verkooppunten mee konden doen, zijn we niet verder gegaan met data verzamelen. In sommige gemeenten verliep de dataverzameling dusdanig voorspoedig dat we daar in overleg met een statisticus extra verkooppunten bezochten. Op deze manier zorgden we ervoor dat de totale groep groot genoeg was om statistische analyses op uit te kunnen voeren.

Het gesprek met de verkoper

Elk verkooppunt werd bezocht door een team van twee onderzoekers van het Trimbos-instituut. Bij elk verkooppunt gebruikten we een vaste tekst om onszelf en het onderzoek te introduceren. Vervolgens vroegen we expliciet toestemming voor deelname aan het onderzoek. Indien nodig lieten wij onze legitimatie en een visitekaartje zien. Wanneer er in de loop van het interview klanten langs kwamen, lieten we die voorgaan. De antwoorden van verkoopmedewerkers noteerden we ter plaatse met behulp van een voor dit onderzoek ontwikkelde mobiele applicatie. We stellen niet ieder jaar dezelfde vragen, omdat we bij het opstellen van de vragenlijst rekening houden met recente ontwikkelingen en het huidige aanbod aan tabaks- en nicotineproducten.

ANALYSE

Na afloop van het veldwerk zagen we dat de uitgevraagde merknamen van sigaretten, shag en cigarillo's op verschillende schrijfwijzen waren genoteerd door de dataverzamelaars. Voor de analyses was het belangrijk deze namen op een uniforme manier in de dataset staan. Daarom hebben we de pakjes uniforme namen gegeven. Ook zagen we dat er verschillende prijzen voor dezelfde producten in omloop waren. Verschil in prijzen kunnen ontstaan doordat de prijzen door de fabrikant zijn aangepast en er daardoor nog accijnszegels met de oude prijs in omloop zijn, doordat de prijs verkeerd genoteerd is of doordat de verkoper een foutieve prijs heeft doorgegeven. We hebben daarom de prijzen van de producten kritisch beoordeeld en waar nodig aangepast op dezelfde wijze als wat dat deden met data over prijzen uit 2022 (zie bijlage II voor meer informatie over de correctiemethode). Alle analyses zijn uitgevoerd met SPSS versie 29.

RAPPORTAGE

We vinden het belangrijk dat de privacy van de verkooppunten en geïnterviewde medewerkers gewaarborgd blijft. Daarom beschrijven we de resultaten alleen op groepsniveau. We presenteren geen resultaten van individuele winkels. Resultaten op winkelniveau worden ook niet met anderen, zoals de NVWA of het ministerie van VWS, gedeeld.

REPRESENTATIVITEIT

Voor dit onderzoek hebben we een selectie van gemeenten gemaakt waarbinnen we verkooppunten bezoeken. We hebben getracht deze selectie zo representatief mogelijk te maken binnen de kaders van de haalbaarheid. We bezochten

gemeenten verspreid door het hele land en includeerden hoog- en laagstedelijke gemeenten. Daarnaast bezochten we verschillende typen verkooppunten waar tabak wordt verkocht: tankstations, tabaksspeciaalzaken, gemakswinkels en supermarkten (in 2023). We nemen elk jaar bij ongeveer 70 verkooppunten de vragenlijst af. Dit is een klein deel van alle verkooppunten in Nederland die tabak verkopen. Daarnaast is dit onderzoek onderhevig aan veranderingen in de retailsector door beleidsmaatregelen. De percentages die wij presenteren in de resultaten sectie geven een indruk van het aanbod van tabaks- en nicotineproducten in Nederland en van veranderingen in het aanbod, maar geven geen representatief beeld van het gehele aanbod van tabaks- en nicotineproducten bij verkooppunten in Nederland. In dit onderzoek vermelden we ook enkele prijzen, zoals die van het goedkoopste en meest verkochte pakje sigaretten, shag en cigarillo's. We verwachten dat deze prijzen redelijk representatief zijn. De overheid bepaalt immers hoeveel belastingen geheven worden over tabaksproducten, maar de fabrikant bepaalt de verkoopprijs. De verkoopprijs is de prijs die op de accijnszegel komt te staan en verkopers mogen het tabaksproduct alleen maar voor deze prijs verkopen. Hierdoor is de prijs van een tabaksproduct in heel Nederland hetzelfde. Wanneer een fabrikant de prijs van een product verhoogt of verlaagt, mogen verkopers echter nog wel vier weken lang pakjes met de oude prijzen verkopen. Na een accijnsverhoging is dit twee maanden. Dit kan voor kleine verschillen zorgen in de verkoopprijzen.

RESULTATEN

DE VERKOOPPUNTEN

In oktober 2024 is de vragenlijst bij 73 verkooppunten afgenomen, in oktober 2022 en oktober/november 2023 namen we de volledige vragenlijst af bij respectievelijk 63 en 69 verkooppunten (zie Tabel 1). In de tabel is ook af te lezen hoeveel data werden verzameld per winkeltype per jaar.

In de [bijlage III](#) staat meer informatie over het aantal bezochte verkooppunten en de redenen waarom sommige verkooppunten niet konden of wilden deelnemen. Ook staat in Tabel 14 informatie over de verdeling van de deelnemende verkooppunten naar stedelijkheid per jaar.

LEESWIJZER RESULTATEN

Tijdens de dataverzameling hebben we veel informatie uitgevraagd over verschillende soorten tabaks- en nicotineproducten. We hebben verdiepende vragen gesteld over sigaretten, shag en cigarillo's (in 2024). Hieronder presenteren we eerst de verdiepende resultaten over sigaretten, shag en cigarillo's; het aanbod van sigaretten en shag (in 2023), het meest verkochte pakje sigaretten, shag (in 2023 en 2024) en cigarillo's (in 2024) en het goedkoopste pakje sigaretten, shag (in 2023 en 2024) en cigarillo's (in 2024). Ter vergelijking zetten we de resultaten uit 2022 er ook bij, waar mogelijk. Daarnaast rapporteren we over de aanwezigheid van andere tabaks- en nicotineproducten bij verkooppunten, zoals verhitte tabak en e-sigaretten. Tot slot noteren we de aanwezigheid van smaakaccessoires.

Tussendoor presenteren we kaders met uitleg over bepaalde tabaks- en nicotineproducten en kaders met kwalitatieve resultaten. De kaders met kwalitatieve resultaten zijn te herkennen aan praatwolkjes. Tijdens de dataverzameling hebben we open vragen gesteld en raakten wij in gesprek met sommige verkopers. Dit leverde interessante indrukken op over de verkoop van verschillende tabaks- en nicotineproducten. De informatie in de kaders met kwalitatieve resultaten komt uit de dataverzameling van 2024, tenzij expliciet vermeld staat dat het uit 2023 afkomstig is.

Tabel 1. Aantal deelnemende verkooppunten per winkeltype per jaar.

Winkeltype	2022	2023	2024
Supermarkt	28	27	0
Tankstation	12	18	29
Gemakswinkel	17	19	30
Tabaksspeciaalzaak	6	4	14
Ander soort verkooppunt*	0	1	0
Totaal	63	69	73

*Eén deelnemend verkooppunt was een kiosk/souvenirwinkel.

Aanbod premium- en discount merken sigaretten en shag

In 2023 hebben we voor zowel sigaretten als shag het aanbod verschillende varianten uitgevraagd voor één *premium*- en één *discount*merk. Dit waren respectievelijk Marlboro en John Player Special (JPS) voor sigaretten en Van Nelle en Pall Mall voor shag. Een discountmerk richt zich meer op de prijsbewuste klant en een premium merk meer op klanten die vanwege de veronderstelde hogere kwaliteit bereid zijn meer te betalen. In 2024 hebben we het aanbod van discount- en premiummerken niet meer uitgevraagd, omdat het uitvragen van het aanbod erg veel tijd kostte tijdens de dataverzameling. Ook hebben we uit de dataverzameling van 2022 en 2023 inmiddels een beeld gekregen van het aanbod van sigaretten en shag bij verkooppunten.

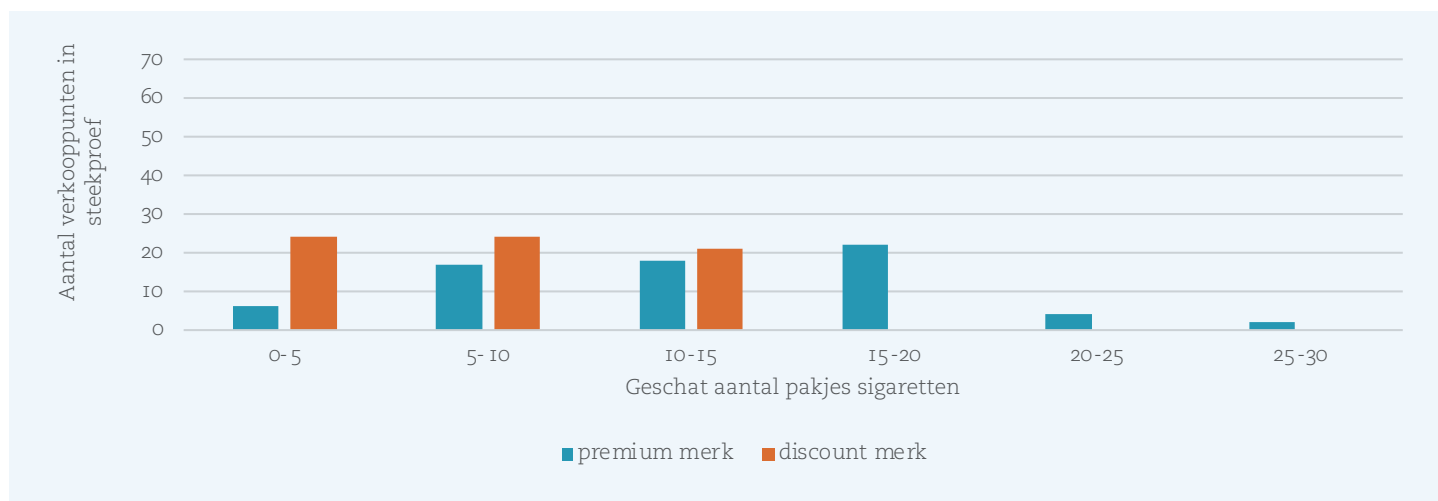
Sigaretten

Van het premium merk (Marlboro) werden in 2023 aanzienlijk meer varianten aangeboden dan van het discount merk (JPS). Gemiddeld hadden verkooppunten in 2023 veertien varianten Marlboro en acht varianten JPS in het assortiment. In Figuur 2 is weergegeven wat de omvang van het assortiment van deze twee merken is bij de deelnemende verkooppunten.

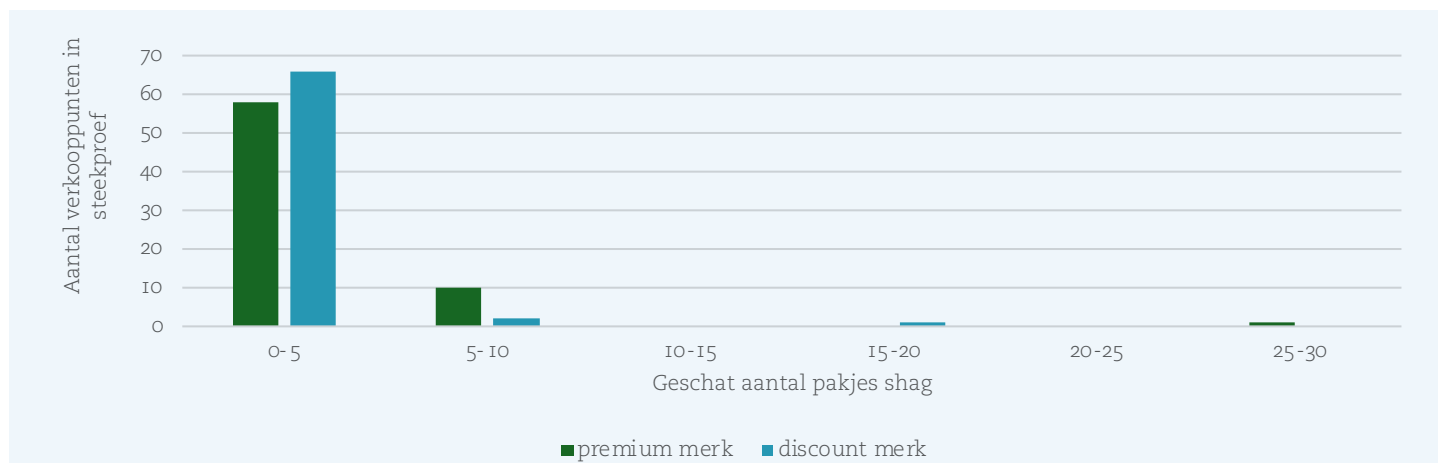
Shag

Bij shag zat er weinig verschil tussen het gemiddelde aanbod van het premium en discount merk. Gemiddeld hadden verkooppunten in 2023 vier varianten het premium merk shag (Van Nelle) en drie varianten van het discount merk shag (Pall Mall) in het assortiment. In Figuur 3 is weergegeven wat de omvang van het assortiment van deze twee merken is bij de deelnemende verkooppunten.

Figuur 2. Wat was de omvang van het assortiment van de geselecteerde premium en discount merken sigaretten bij de deelnemende verkooppunten in 2023? (n=69).

Figuur 3. Wat was de omvang van het assortiment van de geselecteerde premium en discount merken shag bij de deelnemende verkooppunten in 2023? (n=69).

Meest verkochte pakje sigaretten, shag en cigarillo's

We hebben winkeliers gevraagd naar het pakje sigaretten, shag en cigarillo's dat het meest verkocht werd in het verkooppunt waar zij werkten. Ook vroegen we naar de prijs van dit pakje.

Sigaretten

Drie jaar op rij was het pakje Marlboro Red met twintig stuks het meest verkochte pakje sigaretten. In 2024 was dit in 63% van de verkooppunten het meest verkochte pakje, in 2023 was dit in iets meer dan de helft van de verkooppunten het meest verkochte pakje.

Tabel 2. Meest verkochte pakje sigaretten per jaar.

	Meest verkochte pakje
2022 (n=63)	Marlboro Red 20 stuks €8,00 - €8,20 In 67% van de verkooppunten
2023 (n=69)	Marlboro Red 20 stuks €9,50 In 52% van de verkooppunten
2024 (n=73)	Marlboro Red 20 stuks €12,50 In 63% van de verkooppunten

Shag

Drie jaar op rij was het pakje Van Nelle Zwaar met 50 gram het meest verkochte pakje shag. In 2022 was dit pakje nog in 28% van de verkooppunten het meest verkochte pakje, in 2023 in een kwart van de verkooppunten en in 2024 in 14% van de verkooppunten.

Tabel 3. Meeste verkochte pakje shag per jaar.

	Meest verkochte pakje
2022 (n=63)	Van Nelle Zwaar 50 gram €15,00 - €15,80 In 28% van de verkooppunten
2023 (n=69)	Van Nelle Zwaar 50 gram €18,90 In 25% van de verkooppunten
2024 (n=73)	Van Nelle Zwaar 50 gram €27,00 In 14% van de verkooppunten

Cigarillo's

In 2024 zaten bij 71 van de 73 deelnemende verkooppunten cigarillo's in het assortiment (zie kader 'Wat zijn cigarillo's?'). Het pakje Moods met vijf stuks (€2,25) was het meest verkochte pakje in 2024. Ook andere Moods-varianten troffen we aan bij verkooppunten, zoals een pakje Moods met twintig stuks (€8,70, in 14% van de verkooppunten) en het pakje Moods Filter met vijf stuks van (€2,25, in 12% van de verkooppunten).

Tabel 4. Meeste verkochte pakje cigarillo's per jaar.

	Meest verkochte pakje
2024 (n=71)	Moods 5 stuks €2,25 In 18% van de verkooppunten

Wat zijn cigarillo's?

Cigarillo's zijn kleine sigaartjes die qua formaat lijken op sigaretten. Ze bevatten sterk gefermenteerd tabak en hebben een huls van tabaksblad (i.p.v. papier van een sigaret).³ Een sigaar wordt voor de wet als een cigarillo gezien als deze drie gram of minder weegt.⁴ Niet alle beleidsmaatregelen die gelden voor sigaretten en shag zijn van toepassing op cigarillo's. Pakjes cigarillo's bevatten wel een gecombineerde waarschuwing (foto plus tekst). Momenteel is er wetgeving in de maak om de verpakking van sigaren inclusief cigarillo's een neutraal (merkloos) uiterlijk te geven. De ingangsdatum van deze maatregel is nog niet bekend.⁵

Cigarillo's worden vaak in een doosje verkocht (zie afbeelding 1). Sommige fabrikanten verkopen cigarillo's in pakjes die erg lijken op sigarettenpakjes (zie afbeelding 2). Dit maakt ze mogelijk aantrekkelijk voor mensen die op zoek naar goedkoper alternatieven voor sigaretten. 1,3% van de volwassenen in Nederland rookte wel eens cigarillo's in 2024, dit is 8,0% van alle volwassenen die roken.⁶

Afbeelding 1.
Voorbeeld doosje cigarillo's

Afbeelding 2.
Voorbeeld pakje cigarillo's

Goedkoopste pakje sigaretten, shag en cigarillo's

We hebben winkeliers gevraagd naar welk pakje sigaretten, shag en cigarillo's het goedkoopste was dat zij in het assortiment hadden en wat de prijs was van dit pakje. Van alle winkels hebben we het gemiddelde berekend.

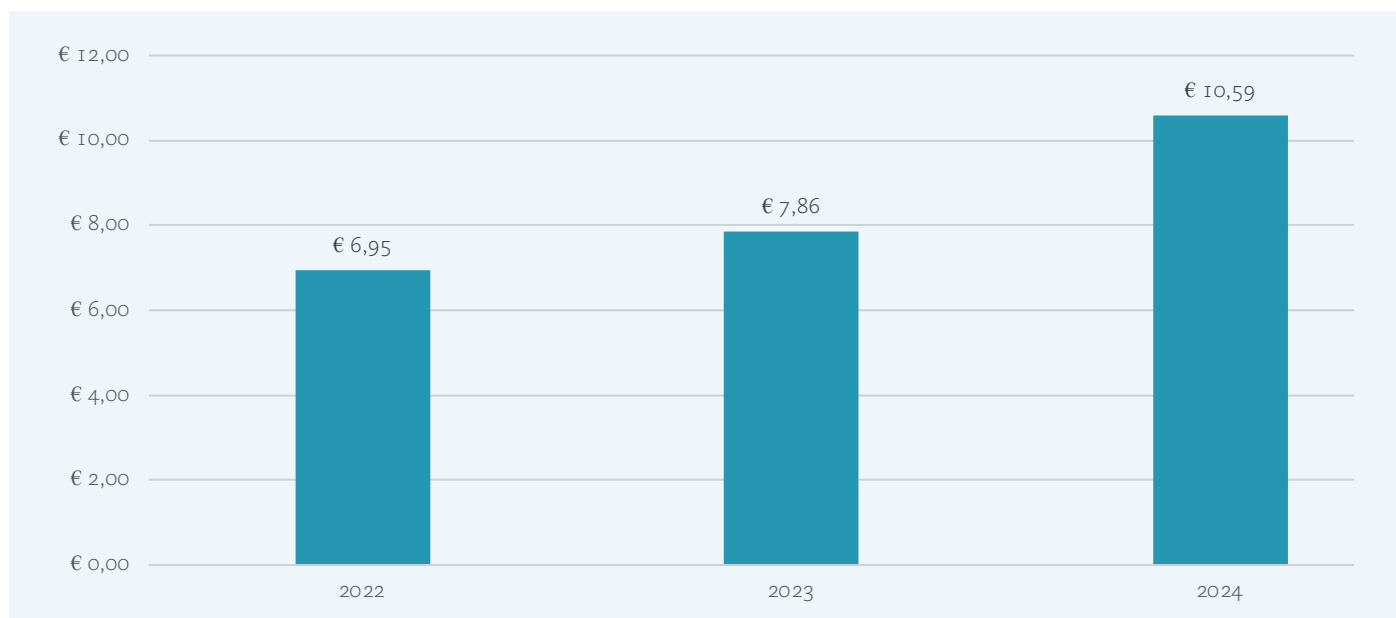
Sigaretten

De gemiddelde prijs van het goedkoopste pakje sigaretten per jaar is weergegeven in Figuur 4. In 2024 was de gemiddelde prijs voor het goedkoopste pakje sigaretten (twintig stuks) bij de verkooppunten €10,59. Dit lag gemiddeld €2,73 hoger dan in 2023. De gemiddelde prijs van het goedkoopste pakje sigaretten was in 2023, €7,86.

Deze prijs lag gemiddeld €0,91 hoger dan in 2022. Voor sigaretten troffen we bij het uitvragen van het goedkoopste pakje alleen pakjes van twintig stuks sigaretten aan (het wettelijke minimumaantal sigaretten in een pakje).

Het meest voorkomende goedkoopste pakje sigaretten bleek elk jaar een ander merk en fabrikant te zijn (zie Tabel 5). In 2024 was het pakje van West (twintig stuks) van €10,50 het vaakst het goedkoopste pakje. In 2023 werd L&M Red twintig stuks van €8,00 het vaakst genoemd als het goedkoopste pakje. Echter, er waren nog vijf andere merken die toen ook allemaal €8,00 kostten.

Figuur 4. Gemiddeld prijs van het goedkoopste pakje sigaretten (twintig stuks) in verkooppunten per jaar.

Tabel 5. Meest voorkomende goedkoopste pakje sigaretten en meest voorkomende goedkoopste prijs per jaar.

	2022 (n=63)	2023 (n=69)	2024 (n=73)
Meest voorkomende goedkoopste pakje	Pall Mall red 20 stuks €6,80 – €6,90 In 43% van de verkooppunten	L&M red 20 stuks €8,00 In 12% van de verkooppunten	West 20 stuks €10,50 In 43% van de verkooppunten
Meest voorkomende laagste prijs	€6,80 20 stuks In 48% van de verkooppunten	€8,00 20 stuks In 61% van de verkooppunten	€10,50 20 stuks In 58% van de verkooppunten

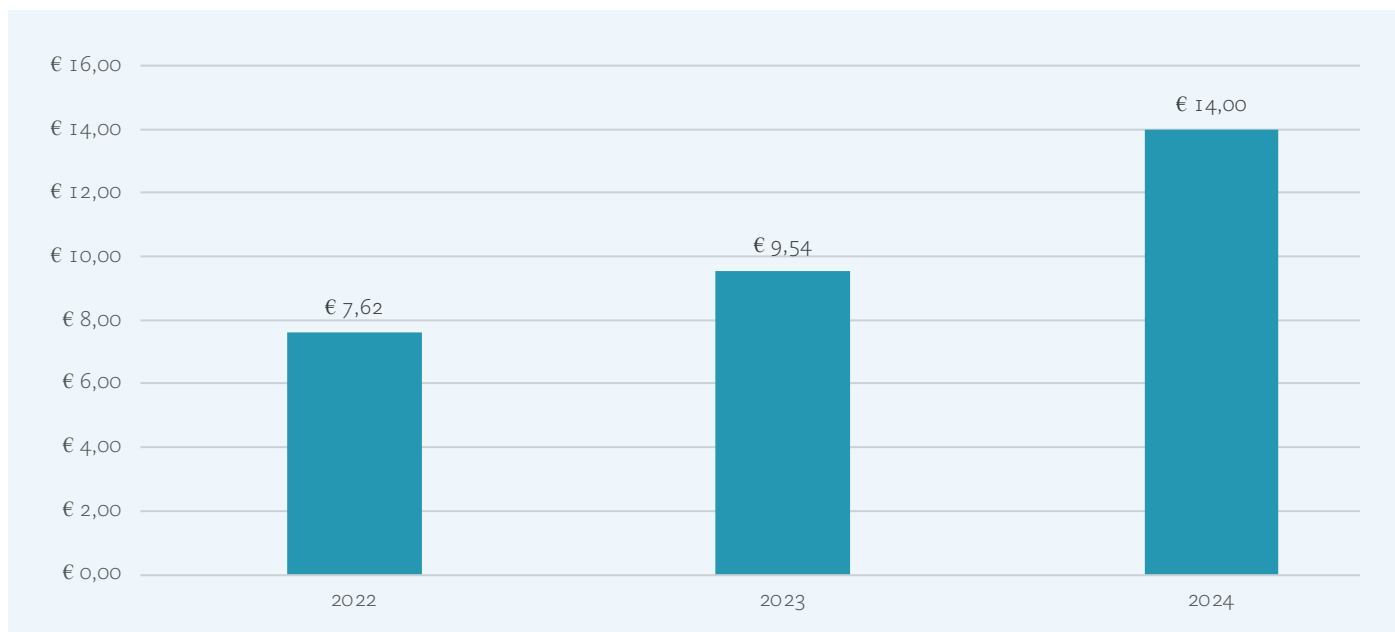
Noot: In deze tabel laten we zien welk pakje het vaakste het goedkoopste was en welke prijs het vaakst voorkwam.

Shag

De gemiddelde prijs van het goedkoopste pakjes shag per jaar is weergegeven in Figuur 5. In 2024 was de gemiddelde prijs voor het goedkoopste pakje (30 gram) €14,00. Dit lag gemiddeld €4,46 hoger dan in 2023. Gemiddeld was de prijs voor het goedkoopste pakje shag in 2023 €9,54. Deze prijs lag gemiddeld €1,92 hoger dan in 2022, toen de prijs €7,62 was.

In 2022 en 2023 werd een pakje van JPS het vaakst als het goedkoopste pakje aangegeven. In 2024 was dit een pakje van L&M. Deze twee merken zijn allebei van een andere fabrikant (zie Tabel 6).

Figuur 5. Gemiddelde prijs van het goedkoopste pakje shag (30 gram) in verkooppunten per jaar.

Noot: Niet alle verkooppunten hadden pakjes shag van 30 gram (de wettelijke minimum hoeveelheid per pakje) in het assortiment. Daarom hebben we voor alle goedkoopste pakjes de prijs omgerekend naar 30 gram shag.

Tabel 6. Meest voorkomende goedkoopste pakje shag en meest voorkomende goedkoopste prijs per jaar.

	2022 (n=63)	2023 (n=69)	2024 (n=73)
Meest voorkomende goedkoopste pakje	JPS zwaar 30 gram €7,30 – €7,70 In 20% van de verkooppunten	JPS (zwaar/halfzwaar) 30 gram €9,80 In 13% van de verkooppunten	L&M (red) 30 gram €14,50 In 18% van de verkooppunten
Meest voorkomende laagste prijs	€7,50 30 gram In 29% van de verkooppunten	€9,70 30 gram In 17% van de verkooppunten	€14,50 30 gram In 32% van de verkooppunten

Noot: In deze tabel laten we zien welk pakje het vaakste het goedkoopste was en welke prijs het vaakst voorkwam.

Cigarillo's

In 2024 was het pakje Moods met vijf cigarillo's voor €2,25 het vaakst het goedkoopste pakje cigarillo's. In 23% van de verkooppunten kwamen we dit pakje tegen als goedkoopste pakje. We zagen echter ook pakjes cigarillo's van zeventien stuks voor €3,00 en €3,30 als goedkoopste pakje. Deze cigarillo's zijn per stuk aanzienlijk goedkoper dan de cigarillo's die per vijf stuks werden verkocht. Ook zijn ze aanzienlijk goedkoper dan pakjes sigaretten.

Tabel 7. Meest voorkomende goedkoopste pakje cigarillo's en meest voorkomende goedkoopste prijs per jaar.

	2024 (n=71)
Meest voorkomende goedkoopste pakje	Moods 5 stuks €2,25 In 23% van de verkooppunten
Meest voorkomende laagste prijs	€2,25 5 stuks In 28% van de verkooppunten

Noot: In deze tabel laten we zien welk pakje het vaakst het goedkoopste was en welke prijs het vaakst voorkwam.

Wat winkeliers nog meer vertelden over de tabaksverkoop in het algemeen

Winkeliers van verschillende tankstations, gemakswinkels en tabaksspeciaalzaken gaven aan dat ze meer tabak verkopen sinds het verkoopverbod bij supermarkten. Een medewerker van een gemakswinkel gaf zelfs aan dat ze bijna dubbele omzet draaien sinds het verkoopverbod bij supermarkten. Een andere medewerker van een tabaksspeciaalzaak gaf aan dat ze er klanten hebben bijgekregen die eerder naar de supermarkten gingen en dat ze daarom nu ook nieuwe producten in het assortiment hebben.

Ook werd er gesproken over de verkoop van tabak in het buitenland. Vooral in grensgemeenten vertelden winkeliers dat ze merken dat klanten de grens over gaan naar Duitsland of België voor goedkopere sigaretten en shag.

Wat we in 2024, maar ook tijdens de eerdere metingen een paar keer tegenkwamen, waren tabaksspeciaalzaken waar soms een vertegenwoordiger van de tabaksindustrie aanwezig is. In 2024 sprak een verkoper in een

tabaksspeciaalzaak over een medewerker van een tabaksfabrikant die soms meewerkt in de winkel en daar een verhitte tabaksapparaat promoot aan klanten. Daarnaast was er een tabaksspeciaalzaak waarbij de inrichting aangepast zou worden met behulp van een tabaksfabrikant.

Vanaf 1 juli 2024 is het per wet verboden om tabaks- en nicotineproducten in supermarkten te verkopen. Daarom konden we bij de meting in oktober 2024 de vragenlijst niet meer afnemen in supermarkten. Toch bezochten we in 2024 supermarkten in de acht gemeenten waar we ook in 2022 en 2023 de vragenlijst hebben afgenomen. We wilden weten of zij verwezen naar een nieuw geopend tabaksverkooppunt. We bezochten 27 supermarkten in 2024. Medewerkers aan de servicebalie van twintig supermarkten verwezen naar een ander verkooppunt in de buurt. Twee van deze verkooppunten waren nieuw. Uit het gesprek met de supermarktmedewerker werd duidelijk dat één van deze nieuwe verkooppunten gelieerd was aan de supermarkt.

Wat winkeliers nog meer vertelden over sigaretten en shag

We vroegen winkeliers naar opvallende pakjes sigaretten en shag die zij in het assortiment hadden. Een aantal verkopers gaf aan dat zij grote pakjes sigaretten verkochten. Een verkoper in een gemakswinkel gaf aan een pakje Camel met 80 sigaretten voor €43,00 en een pakje Winston 80 stuks voor €41,50 in het assortiment te hebben. Een medewerker van een gemakswinkel vertelde verlies te maken op dit soort grote pakjes sigaretten. In 2023 gaf een medewerker van een gemakswinkel aan dat de marges op grootverpakkingen te laag zijn en ze daarom uit het assortiment gingen.

Verder gaven zowel in 2023 als in 2024 verkopers aan dat ze 'Marlboro Crafted' verkochten. Dit is een goedkopere variant van Marlboro en deze kostte tijdens de dataverzameling in oktober 2024 €10,80 voor twintig stuks (t.o.v. €12,50 voor een pakje Marlboro

Red twintig stuks). In 2023 gaf een medewerker van een tankstation aan dat Marlboro Crafted toen zo'n vier maanden op de markt was, maar dat het nog niet veel werd verkocht. Veel mensen kenden het immers niet. In 2024 gaven verkopers bij twee tabaksspeciaalzaken aan dat de verkoop van Marlboro Crafted redelijk goed liep en één verkoper daarvan gaf aan dat het vooral goed liep onder jongeren.

Over shag vertelden winkeliers van vijf tankstations en vier gemakswinkels in gemeenten bij de grens met Duitsland of België dat ze bijna geen shag meer verkochten. Een medewerker van een gemakswinkel gaf aan dat klanten voor shag naar Duitsland gaan. Een verkoper in een tabaksspeciaalzaak gaf aan dat mensen van shag overstappen naar sigaren, omdat dat goedkoper is. Een winkelier bij een gemakswinkel vertelde dat er een nieuw merk shag was bijgekomen in het assortiment sinds het verkoopverbod in supermarkten.

Wat winkeliers nog meer vertelden over cigarillo's

Om een idee te krijgen van wie voornamelijk cigarillo's kopen hebben we aan winkeliers gevraagd of ze konden aangeven wie zoal bij hen cigarillo's koopt. Volgens de winkeliers zijn mensen die cigarillo's kopen gevoelig voor de lage prijs ervan. Winkeliers gaven bijvoorbeeld aan dat cigarillo's verkocht werden aan mensen die weinig te besteden hebben en voor wie sigaretten en shag te duur zijn geworden.

Het kopen van cigarillo's was niet gebonden aan leeftijd. Sommige winkeliers gaven aan dat ze vooral door ouderen werden gekocht, maar ook jongeren en mensen van middelbare leeftijd werden een paar keer genoemd als kopersgroep. Hierbij werd een paar keer opgemerkt

dat het bij jongeren voornamelijk om de goedkope cigarillo's gaat die in sigarettenpakjes worden verkocht.

In gesprek met winkeliers gaf een aantal van hen aan dat cigarillo's steeds meer verkocht werden sinds de laatste accijnsverhoging in 2024. Met name de goedkope cigarillo's in sigarettenpakjes werden vaker verkocht volgens enkele winkeliers. Daarnaast gaf een verkoper bij een tankstation aan dat er steeds meer nieuwe goedkope pakjes cigarillo's bij komen in het assortiment. Een verkoper in een tabaksspeciaalzaak vertelde dat cigarillo's de meest verkochte sigaren waren en dat ze meer verdienen aan de verkoop van cigarillo's dan aan sigaretten.

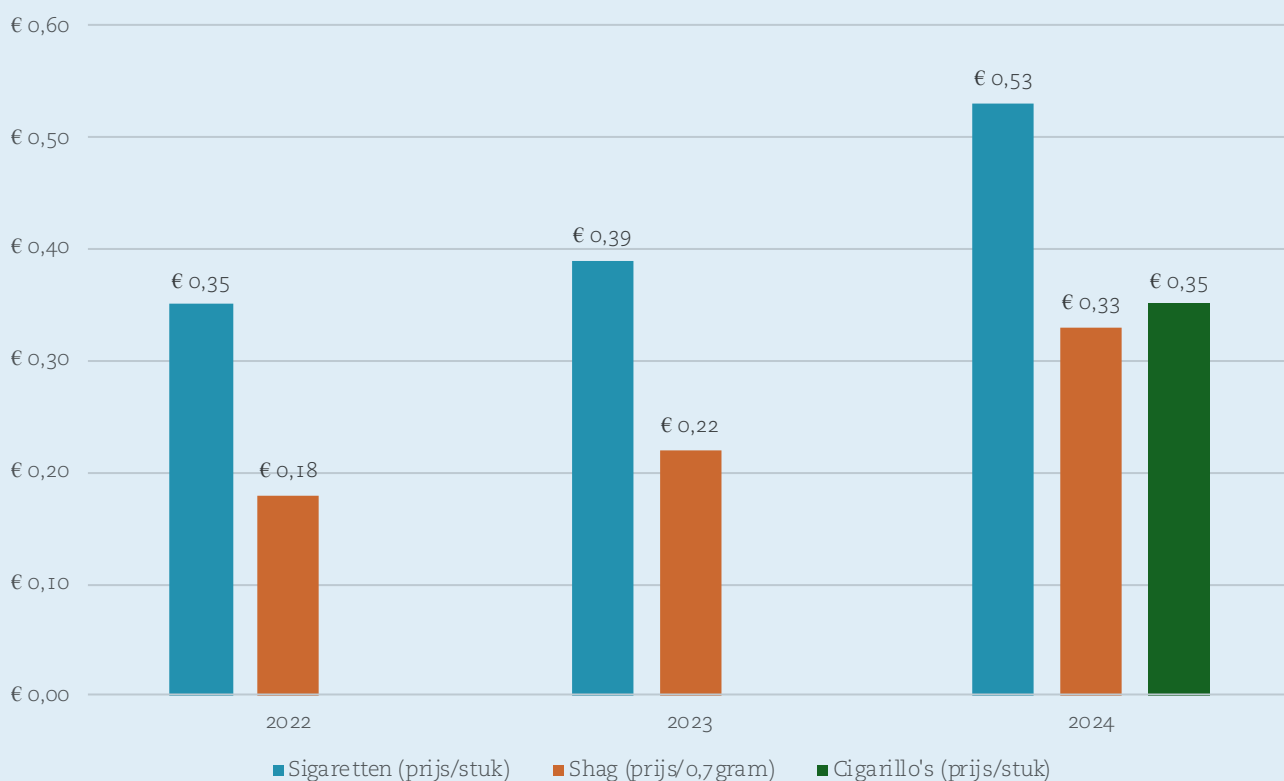
Verskil tussen goedkoopste prijs van sigaretten, shag en cigarillo's

In 2023 en 2024 zijn accijnsverhogingen doorgevoerd als maatregel om roken te ontmoedigen.² Eén van de doelen was om het prijsverschil tussen sigaretten en shag te verkleinen. De gedachte hierachter is dat mensen die sigaretten roken na een accijnsverhoging minder snel zullen overstappen op goedkope shag en sneller stoppen met roken.

Op basis van de antwoorden van winkeliers op de prijzen van de goedkoopste pakjes hebben we de gemiddelde prijs per eenheid sigaretten, shag en cigarillo's berekend (Figuur 6). Bij shag zijn we uitgegaan van 0,7 gram per shagje. In 2022 lag de prijs per eenheid shag €0,17 lager dan de prijs per stuk voor sigaretten. Na de accijnsverhoging in 2023 was dit verschil nog steeds €0,17. Na de accijnsverhoging van 2024 is dit verschil nog iets groter geworden, namelijk €0,20.

De prijs per stuk voor cigarillo's was in 2024 gemiddeld €0,35. Dit lag €0,18 lager dan de gemiddelde prijs per sigaret.

Figuur 6. Gemiddelde prijs per eenheid sigaretten, shag en cigarillo's, per jaar.

Noot: Bij shag zijn we uitgegaan van 0,7 gram shag per shagje. In 2022 en 2023 hebben we de prijzen voor cigarillo's niet uitgevraagd.

Aanbod andere tabaks- en nicotineproducten

Verhitte tabak

We zagen dat er in 2024 bij 93% van de verkooppunten in onze steekproef verhitte tabak verkocht werd. Tijdens de dataverzameling van 2023 troffen we bij 65% van de verkooppunten verhitte tabak aan. Mogelijk hebben meer verkooppunten verhitte tabak in het assortiment, maar het verschil is echter ook te verklaren doordat we in 2024 de vragenlijst niet af hebben kunnen nemen bij supermarkten, waardoor we meer andere typen verkooppunten hebben bezocht.

Tabel 8. Percentage verkooppunten in de steekproef dat verhitte tabak aanbod in 2024.

	2024 (n=73)
Verhitte tabaksproducten	93%
TEREA	90%
HEETS	82%
NEO	63%
Nicotinesticks (zonder tabak)	
Levia	37%
VEO	52%

Wat is verhitte tabak?

In verhitte tabaksapparaten worden sticks verhit die gemodificeerd tabak bevatten. Het principe van verhitte-tabaksproducten is dat de tabak wordt verhit i.p.v. verbrandt zoals bij sigaretten.⁷

Het gebruik van verhitte tabak is in Nederland heel laag. Volgens gegevens uit de Gezondheidsenquête heeft 0,6% van de Nederlandse volwassenen in 2024 weleens een verhitte-tabaksproduct gebruikt.⁶

Vanuit Europese wetgeving geldt sinds 23 oktober 2023 een smaakjesverbod voor verhitte tabaksproducten.⁸

Meer informatie over verhitte tabak is te lezen in de factsheet: [Verhitte tabak](#).

We hebben zowel in 2023 als in 2024 geen verdiepende vragen gesteld over verhitte tabak. Wat wel opvalt is dat we in 2024 meer verschillende varianten van verhitte tabak aantreffen. In 2023 zagen we alleen de 'IQOS' van Phillip Morris als verhitte tabaksapparaat met de bijbehorende verhitte tabaksticks 'HEETS' en 'TEREA'. In 2024 zagen we ook de 'Glo' van British American Tobacco (BAT) in winkels met de daarbij behorende 'NEO' tabaksticks.

Afbeelding 3. Verhitte tabaksapparaat:
QOS Illuma (PMI)

Afbeelding 4. Verhitte tabaksapparaat:
Glo (BAT)

Afbeelding 5. Pakje tabaksticks:
TEREA voor de IQOS Illuma

Afbeelding 6. Pakje tabaksticks:
NEO voor de Glo

Afbeelding 7. Pakje nicotinsticks (zonder tabak):
LEVIA voor IQOS Illuma

Nicotinsticks met een smaakje, maar zonder tabak

Sinds 23 oktober 2023 geldt volgens Europese wetgeving een smaakjes verbod voor verhitte tabak. Fabrikanten hebben ingespeeld op het Europese smaakverbod door sticks te produceren die geen tabak bevatten, maar wel nicotine. Aan deze nicotinsticks worden smaken toegevoegd. In 2024 kwamen we bij 37% van de verkooppunten 'Levia sticks' tegen in twee verschillende smaken. Deze kunnen gebruikt worden voor de IQOS. Ook kwamen we bij 52% van de verkooppunten 'VEO sticks' tegen in verschillende smaken. Deze worden gebruikt voor de Glo. Er zijn geen aanwijzingen dat sticks zonder tabak voor minder gezondheidsschade zouden zorgen dan sticks met tabak. Beide soorten bevatten het verslavende middel nicotine.

Wat winkeliers nog meer vertelden over verhitte tabak

Een medewerker van een gemakswinkels gaf aan dat er drie nieuwe tabakssmaken in het assortiment waren bijgekomen voor de IQOS. Medewerkers van twee tabaksspecialzaken gaven aan dat de TERA het populairst is van de verschillende verhitte tabaksproducten die zij in het assortiment hadden. Een medewerker van een gemakswinkel dichtbij de Belgische grens vertelde dat de TERA sticks vooral worden verkocht aan klanten uit België, omdat het daar niet te koop is. Medewerkers van verschillende verkooppunten gaven aan dat HEETS bijna niet meer verkocht werden. Tijdens de dataverzameling in 2023 werd door verkopers bij twee gemakswinkels aangegeven dat de HEETS uit het assortiment zouden gaan.

Een medewerker van een tabakspecialzaak gaf aan dat de Glo nu ongeveer een half jaar in het assortiment zat, maar dat de IQOS populairder was. Ook medewerkers van vier tankstations en één gemakswinkel gaven aan de NEO-sticks voor de Glo bijna niet werden verkocht.

E-sigaretten

Bij verkooppunten troffen we wegwerp-e-sigaretten, losse vloeistoffen voor e-sigaretten en wegwerpvullingen voor e-sigaretten aan.

E-sigaretten / vapes

E-sigaretten worden tegenwoordig meestal vapes genoemd. Ze werden aanvankelijk op de markt gezet als een alternatief voor tabakssigaretten. In e-sigaretten wordt een vloeistof verdampt. De meeste vloeistoffen voor e-sigaretten bevatten nicotine. Er bestaan verschillende types e-sigaretten. Alle e-sigaretten bevatten een (oplaadbare) batterij, een verwarmingselement en een cartridge met vloeistof.⁹

De typen e-sigaretten zijn te verdelen in:

- **Navulbare e-sigaretten:** bij dit type e-sigaretten kunnen de e-vloeistofcartridges worden vervangen door cartridges die gevuld zijn met een vloeistof (wegwerpvullingen) of kunnen e-vloeistofcartridges worden gevuld met losse e-vloeistof.
- **Wegwerp e-sigaretten:** dit type e-sigaret heeft vaak een klein formaat en een aantrekkelijke vormgeving. Ze worden weggegooid wanneer de vloeistof op is.

In dit onderzoek hebben we gevraagd of wegwerp e-sigaretten, wegwerpvullingen voor e-sigaretten en losse vloeistoffen voor e-sigaretten in het assortiment zitten.

Volgens gegevens uit de gezondheidsenquête gebruikte in 2024 3,1% van de volwassenen regelmatig een e-sigaret. Dit percentage ligt het hoogst in de leeftijdscategorie 18 tot en met 24 jaar, namelijk 8,6%.⁶

E-sigaretten mogen vanaf 1 januari 2024 alleen nog met tabakssmaak worden verkocht.² Dit geldt ook voor de losse vloeistoffen en wegwerpvullingen. Vanaf 2026 mogen e-sigaretten enkel in speciaalzaken worden verkocht.² Daarnaast krijgen e-sigaretten een neutrale verpakking. De ingangsdatum van deze maatregel is nog niet bekend.

Meer informatie over e-sigaretten is te lezen in de factsheet: [Elektronische sigaretten \(vapes\)](#).

Wegwerp e-sigaretten troffen we bij bijna de helft van de verkooppunten aan in 2024 (zie Tabel 9). In 2023 zagen we bij 42% van de verkooppunten wegwerp e-sigaretten. Losse vloeistoffen voor in e-sigaretten troffen we in 2024 bij 44% van de verkooppunten aan. In 2023 zagen we deze vloeistoffen in 23% van de verkooppunten. Dit verschil is

mogelijk te verklaren doordat we in 2024 de vragenlijst niet meer af konden nemen bij supermarkten. Wegwerpvullingen zagen we in 2024 bij 21% van de verkooppunten. In 2023 troffen we wegwerpvulling aan bij 39% van de verkooppunten.

Tabel 9. Percentage verkooppunten in de steekproef dat (vloeistoffen voor) e-sigaretten aanbod in 2024.

	2024 (n=73)
Wegwerp e-sigaretten	48%
Losse vloeistoffen voor in e-sigaretten	44%
Wegwerpvullingen voor in e-sigaretten	21%

Wat winkeliers nog meer vertelden over e-sigaretten

Medewerkers van twee gemakswinkels en een tankstation gaven aan dat wegwerpvullingen voor in e-sigaretten uit het assortiment zijn. Tijdens de dataverzameling in 2023 vertelde een medewerker van een supermarkt dat niemand de wegwerpvullingen voor e-sigaretten kocht en een medewerker van een gemakswinkel dat de wegwerpvullingen uit het assortiment gingen.

Nicotinezakjes

Ook hebben we gevraagd naar verkoop van **nicotinezakjes** en zakjes die vergelijkbaar zijn met nicotinezakjes, maar die geen nicotine bevatten. Zie het kader 'Wat zijn nicotinezakjes?' voor meer informatie over nicotinezakjes en zakjes zonder nicotine. Nicotinezakjes zagen we in 2024 bij geen enkel verkooppunt. Ook in 2023 troffen we bij geen enkel verkooppunt nicotinezakjes aan. In 2024 troffen we wel bij een aantal verkooppunt **'nicotine'-zakjes zonder nicotine** aan (zie Tabel 10). Deze zakjes bevatten geen tabak en nicotine, maar wel cafeïne.

Tabel 10. Percentage verkooppunt in de steekproef dat nicotinezakjes en zakjes zonder nicotine aanbod in 2024.

	2024 (n=73)
Nicotinezakjes	0%
'Nicotine' zakjes zonder nicotine	12%

Afbeelding 7. Voorbeeld van een doosje nicotinezakjes

Afbeelding 8. Voorbeeld van een doosje cafeïnezakjes

Wat zijn nicotinezakjes?

Nicotinezakjes worden soms ten onrechte 'snus' genoemd. Deze term komt van de Zweedse snus die in tegenstelling tot nicotinezakjes wel tabak bevat. Nicotinezakjes lijken qua gebruik op de Zweedse snus, ze worden tussen wang of lip en tandvlees geplaatst. Nicotinezakjes worden verkocht in kleine blikjes en zijn er in verschillende smaken.¹⁰

Nicotinezakjes vallen sinds 1 januari 2025 onder de Tabaks- en rookwarenwet.¹¹ Daarmee is de verkoop van nicotinezakjes in Nederland verboden. Tevens mogen nicotinezakjes niet gebruikt worden op plekken waar een rookverbod geldt en mag er geen reclame gemaakt worden voor nicotinezakjes. Voor dit verkoopverbod mochten nicotinezakjes met een heel laag nicotinegehalte (minder dan 0,035 milligram nicotine per zakje) nog verkocht worden.

Het gebruik van nicotinezakjes in Nederland is laag. In 2024 gebruikte 0,2% van de volwassenen wel eens nicotinezakjes.⁶ In 2021 gebruikte 1,6% van de mbo-/hbo-studenten (16-18 jaar) wel eens nicotinezakjes.¹² In 2023 gebruikte 3,8% van de scholieren (12-16 jaar) ooit nicotinezakjes.¹³

Wat winkeliers nog meer vertelden over cafeïnezakjes

Bij een klein aantal verkooppunt troffen we cafeïnezakjes aan. Een verkoper gaf aan dat de verkoop van deze zakjes niet liep.

Overige tabaksproducten

Hulzentabak en sigaren (zonder cigarillo's) troffen we in 2024 bij de meeste verkooppunten aan (zie Tabel 11). In 2023 zagen we hulzentabak en sigaren (zonder cigarillo's) ook bij bijna alle verkooppunten, respectievelijk bij 90% en 96% van de verkooppunten. Hulzentabak wordt verkocht in potten of emmers, hiermee kan men zelf tabak in sigarettenhulzen schieten. **Pijptabak** zagen we in 2024 bij 37% van de verkooppunten. In 2023 kwamen we pijptabak tegen bij 25% van de verkooppunten. Dit verschil is mogelijk te verklaren doordat we in 2024 geen supermarkten hebben bezocht en dus meer andere typen verkooppunten in de dataset hebben die vaker pijptabak verkopen dan dat supermarkten dat deden. **Waterpijptabak** troffen we in 2024 bij 22% van de verkooppunten aan. In 2023 was dit in 13% van de verkooppunten. Ook dit verschil is waarschijnlijk te verklaren doordat we in 2024 niet bij supermarkten de vragenlijst hebben afgenomen.

Tabel 11. Aanbod overige tabak- en nicotinehoudende producten bij verkooppunten in de steekproef in 2024.

	2024 (n=73)
Hulzentabak	95%
Sigaren (zonder cigarillo's)	95%
pijptabak	37%
waterpijptabak	22%

Aanbod smaakaccessoires

Smaakaccessoires zijn producten die sigaretten of shag een smaak geven. Voorbeelden zijn filters, balletjes, sprays, stiftjes en kaartjes (zie kader 'Wat zijn smaakaccessoires?'). Bij een aanzienlijk deel van de verkooppunten (78%) troffen we in 2024 minstens één smaakaccessoire aan (zie Tabel 12). In 2023 was dit bij 49% van de verkooppunten het geval. Dit verschil is mogelijk te verklaren doordat we in 2024 de vragenlijst niet meer in supermarkten af konden nemen. Onze steekproef uit 2024 bevat daarom geen supermarkten, maar meer andere typen verkooppunten (gemakswinkels, tankstations en tabaksspeciaalzaken) die mogelijk al vaker smaakaccessoires in het assortiment hadden. Wat we in 2024 het vaakst aantreffen waren smaakkaarten (63%), losse filters/tips met smaak (56%) en sigarettenhulzen met smaak (41%).

Wat zijn smaakaccessoires?

Smaakaccessoires zijn producten zoals filters, balletjes, sprays, stiftjes en kaartjes om sigaretten of shag een smaak te geven.¹⁴ De accessoires bevatten zelf geen tabak of nicotine. Uit onderzoek van het RIVM uit 2022 blijkt dat 9% van de rokers gebruik maakt van smaakaccessoires om hun tabak een smaakje te geven zoals menthol of een fruitsmaak.¹⁵ Smaakaccessoires spelen in op de aantrekkelijkheid van tabaksproducten. Door deze accessoires krijgen tabaksproducten zoals sigaretten een smaak en wordt de scherpte van de sigaret verbloemd. Volgens Europese wetgeving mogen sigaretten en shag sinds 2017 geen smaak meer bevatten en sinds 2020 is ook de mentholsmaak verboden.² Smaakaccessoires vallen niet onder deze Europese wetgeving en ook vanuit de Tabaks- en rookwaren wet worden ze niet verboden. Daarom zijn ze in Nederland verkrijgbaar in verkooppunten. Sinds 1 januari is het smaakverbod op e-sigaretten ingegaan. Smaakaccessoires voor e-sigaretten zijn wel verboden vanuit Nederlandse wetgeving.

Tabel 12. Aanbod specifiek uitgevraagde smaakaccessoires bij verkooppunten in de steekproef in 2024.

	2024 (n=73)
Smaakkaarten	63%
Losse filters/tips met een smaak	56%
Sigarettenhulzen met smaken	41%
Smaakballetjes/kralen	27%
Smaakdruppels	21%
Poreuze stick	18%
Stift met smaken	12%
Clickpen	10%
Opzetstukjes met smaken voor vapes	3%
(menthol) spray	1%
Minstens één van deze smaakaccessoires	78%

Wat verkopers nog meer vertelden over smaakaccessoires

Verkopers bij drie gemakswinkels gaven aan dat mentholdruppels uit het assortiment waren gehaald, omdat deze volgens hen niet meer verkocht mochten worden. Ook gaf een medewerker van een tankstation aan dat sigarettenhulzen met smaakjes niet meer verkocht mochten worden en deze daarom niet meer in het assortiment zaten. Ook vertelde één medewerker van een gemakswinkel ons dat veel smaakaccessoires niet in combinatie met tabaksproducten verkocht mochten worden en dat daarom veel smaakaccessoires uit het assortiment zijn gehaald.

Winkeliers van één gemakswinkels en één tabaksspeciaalzaak hadden filters met een smaakje in het assortiment die ook passen op een bepaalde werkgewerp e-sigaret, die zelf geen smaak bevat.

Beperkingen van dit onderzoek

Een beperking van dit onderzoek is de representativiteit. Om praktische redenen konden we slechts een klein deel van alle verkooppunten van tabak bezoeken. Het onderzoek geeft geen representatief beeld van de tabaksverkoop in Nederland. Daarnaast loopt deze monitor in tijden van grote veranderingen in de verkoop van tabak. We zagen de online verkoop en de verkoop door supermarkten stoppen. Door deze veranderingen moesten we de methode van dit onderzoek aanpassen. In 2024 hebben we de vragenlijst niet meer af kunnen nemen in supermarkten en hebben we meer van de andere type verkooppunten (gemakswinkels,

tankstations en tabaksspeciaalzaken) bezocht. Hierdoor was de verdeling van de geïncludeerde verkooppunten in 2024 niet vergelijkbaar met de verdeling in 2022 en 2023 en moeten we voorzichtig zijn met het interpreteren van de resultaten en het trekken van conclusies uit vergelijkingen met voorgaande jaren.

Een andere beperking is dat we het meest verkochte pakje shag, sigaretten en cigarillo's baseren op wat winkeliers ons vertelden. Daardoor zijn deze antwoorden mogelijk onderhevig aan enige bias.

Dit periodiek onderzoek is inmiddels voor de derde keer uitgevoerd. Met dit onderzoek krijgen we meer inzicht in (veranderingen in) het aanbod aan tabaks- en nicotineproducten in Nederland. Hoewel het onderzoek niet representatief is voor het volledige tabaks- en nicotineaanbod in Nederland, biedt het wel veel inzicht in het aanbod in tabaksverkooppunten in Nederland en de opkomst van nieuwe tabaks- en nicotineproducten. Daarnaast biedt de monitor inzicht in prijzen van sigaretten, shag en cigarillo's. Ook de kwalitatieve data uit gesprekken met winkeliers leveren ons interessante indrukken op over de tabaksverkoop in Nederland. Hieronder gaan we in op drie opvallende resultaten.

Aanbod verhitte tabak breidt uit

We zagen dat verhitte tabak in 2024 in een groot aantal verkooppunten die wij bezochten werd aangeboden. We zagen tijdens de eerste twee metingen alleen de IQOS met de daar bijbehorende verhitte tabaksproducten 'HEETS' en 'TEREA' in het assortiment van de verkooppunten in onze steekproef. In 2024 troffen we een nieuw verhitte tabaksapparaat aan, namelijk de Glo. We constateren dat het assortiment aan verhitte tabaksproducten door de industrie is uitgebreid. Het is opvallend dat er in veel verkooppunten verhitte tabak wordt verkocht, aangezien verhitte tabak maar door weinig volwassenen wordt gebruikt (<1% van de volwassenen in Nederland gebruikte wel eens verhitte tabak in 2024).¹⁶

Verder zagen we dat tabaksfabrikanten het Europese smaakverbod op verhitte tabak lijken te omzeilen door sticks op de markt te brengen die geen tabak, maar wel nicotine bevatten en die in de bestaande verhitte tabaksapparaten gebruikt kunnen worden. Aan deze sticks zijn verschillende smaken toegevoegd.

Smaakaccessoires bij veel verkooppunten in het assortiment

In 2023 en 2024 zagen we bij veel verkooppunten smaakaccessoires in het assortiment. Deze smaakaccessoires lijken een manier van de industrie om het smaakverbod bij sigaretten en shag te omzeilen. Het is in Nederland niet verboden om smaakaccessoires te verkopen. Smaakjes maken het roken van sigaretten aantrekkelijk. Uit onderzoek van het RIVM blijkt dat 9% van de rokers smaakaccessoires gebruikt. RIVM stelt voor om bekendheid en verkoop van tabaksaccessoires te verminderen. Dat kan door de reclame te beperken en ze alleen in speciaalzaken te verkopen.¹⁵

Naast smaakaccessoires voor sigaretten en shag vertelden enkele winkeliers dat ze filters verkochten in verschillende smaakjes die ook, maar niet exclusief, pasten op één specifieke wegwerp *e-sigaret*. Op deze manier lijkt het verbod op smaakaccessoires voor de *e-sigaret* omzeild te worden door de industrie.

Prijs van tabak

De prijs van sigaretten en shag ging in de afgelopen jaren aanzienlijk omhoog. Echter, als we kijken naar de gemiddelde goedkoopste prijs per eenheid sigaretten en shag zien we dat hier nog veel verschil in zit. Shag is per eenheid nog steeds veel betaalbaarder dan een sigaret. Uit onderzoek weten we dat mensen verschillend reageren op prijsverhogingen van tabak. Een ongewenst effect van accijnsverhoging kan zijn dat mensen overstappen naar een goedkoper merk of een ander product (bijv. van sigaretten naar shag). Door de prijs van shag gelijk te trekken met sigaretten, zullen minder mensen de overstap maken van sigaretten naar shag.

Naast sigaretten en shag hebben we in 2024 verdiepende vragen gesteld over cigarillo's. Op cigarillo's wordt veel minder accijns geheven dan op sigaretten en shag en dat zien we ook terug als we naar de gemiddelde goedkoopste prijs kijken van cigarillo's. De gemiddelde goedkoopste prijs per cigarillo ligt vele malen lager dan die van sigaretten. Ook horen we uit verhalen van winkeliers dat cigarillo's met name werden verkocht aan klanten die prijsgevoelig zijn en voor wie sigaretten en shag te duur zijn geworden. Het lijkt aannemelijk dat sommige mensen door de accijnsverhogingen overstappen van sigaretten naar cigarillo's. Het is belangrijk dat hier in het beleid rekening mee wordt gehouden door cigarillo's hoger fiscaal te belasten.

Winkeliers vertelden ons dat 'Marlboro Crafted' in het assortiment was gekomen. Dit is een goedkopere variant van het premium merk Marlboro. Het op de markt brengen van goedkopere nieuwe merken of varianten kan een prijsstrategie zijn van de tabaksindustrie om te voorkomen dat ze klanten verliezen als gevolg van accijnsverhogingen en de daaruit voortvloeiende stijgende verkoopprijzen. Zie voor meer informatie over prijsstrategieën van de tabaksindustrie de factsheet: [Prijsstrategieën van de tabaksindustrie om het effect van accijnsverhogingen te beïnvloeden](#)

Conclusie

Deze tweede en derde meting van het periodiek onderzoek geeft inzicht in het aanbod van tabak in verkooppunten in Nederland. Het laat zien dat het aanbod aan tabaksproducten groot is. Het assortiment aan verhitte tabaksproducten lijkt uit te breiden. De meerderheid van de

verkooppunten uit het onderzoek biedt smaakaccessoires aan waarmee het smaakjesverbod op sigaretten en shag omzeild lijkt te worden. Daarnaast lijkt de Europese wetgeving op smaakjes in verhitte tabak omzeild te worden door sticks op de markt te brengen die geen tabak bevatten, maar wel nicotine en daardoor ook smaakjes kunnen bevatten.

De accijnsverhogingen in 2023 en 2024 lijken er nog niet voor gezorgd te hebben dat de prijs van sigaretten en shag gelijkgetrokken is. We zien dat shag nog altijd betaalbaarder is per eenheid dan sigaretten. Daarnaast zien we ook dat de prijs van cigarillo's aanzienlijk lager ligt dan de prijs van sigaretten.

Hoe nu verder?

We zullen met dit periodiek onderzoek het aanbod van tabaks- en nicotineproducten blijven monitoren. Ook in de komende jaren zullen er nog beleidsmaatregelen ingevoerd worden die van invloed zijn op het aanbod tabaks- en nicotineproducten. Vanaf 2026 worden e-sigaretten alleen nog maar bij speciaalzaken verkocht.¹⁷ Daarnaast worden de verkooppunten voor tabak nog verder ingeperkt totdat tabak en aanverwante producten alleen nog bij tabaksspeciaalzaken te verkrijgen zijn. Recent is een motie aangenomen waarin de regering wordt verzocht om het beperken van tabaksproducten en aanverwante producten te versnellen van 2032 naar 2028.¹⁸ Het kabinet verkent momenteel de mogelijkheden om de alleenverkoop van tabaksproducten bij speciaalzaken te versnellen.¹⁹ Met zulke veranderingen in het vooruitzicht is het belangrijk om met dit onderzoek het aanbod te blijven monitoren.

REFERENTIES

1. NVWA. Verbod op verkoop van rookwaren in supermarkt en horeca. <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/tabak-en-rookwaren-verkopen/verkoopverbod/verkoopverbod-supermarkt-horeca>.
2. Rijksoverheid. Maatregelen overheid om roken te ontmoedigen. <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/roken/roken-ontmoedigen>
3. Trimbos-instituut. Sigaar. <https://www.trimbos.nl/kennis/roken-tabak/sigaar/>
4. Overheid.nl. Tabaks- en rookwarenbesluit. Artikel 1.1. <https://wetten.overheid.nl/BWBR0037160/2025-01-01>.
5. Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport. Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden. Staatsblad 2025 8 (2025).
6. Trimbos-instituut i.s.m. RIVM en CBS. Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor. (2024).
7. Van Aerde, M., Willemsen, M. & Croes, E. Factsheet Verhitte tabak. 1–14 (2022).
8. Staatssecretaris van Volksgezondheid, W. en S. Nr. 19175. Staatscourant (2023).
9. Schaap, J., Troelstra, S., Croes, E. & Willemsen, M. Factsheet Elektronische Sigaretten (Vapes). (2023).
10. Trimbos-Instituut. Nicotinezakjes en snus. <https://www.trimbos.nl/kennis/roken-tabak/nicotinezakjes-en-snus/>.
11. NVWA. Verboden producten. <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/tabak-en-rookwaren-verkopen/verboden-producten>
12. Monshouwer, K., Tuithof, M. & van Dorsselaer, S. *Middelengebruik onder studenten van 16-18 jaar op het mbo en hbo 2021*. <https://www.trimbos.nl/wp-content/uploads/2023/01/AF2029-Middelengebruik-onderstudenten-van-16-18-jaar-op-het-mbo-en-hbo-2021.pdf> (2022).
13. Rombouts, M., Morren, K., van Dorsselaer, S., Tuithof, M., Monshouwer, K. Peilstationsonderzoek Scholieren 2023. Vape, snus en waterpijp. <https://cijfers.trimbos.nl/scholierenmonitor/vape-snus-en-waterpijp/snus/>.
14. Trimbos-insituut. Tabaksaccessoires. <https://www.trimbos.nl/kennis/roken-tabak/tabaksaccessoires/>.
15. Pauwels, C. et al. Tabaksaccessoires - producten die tabak aantrekkelijk maken. 0–85 (2022).
16. van Aerde, M., Bommelé, J. & Willemsen, M. Kerncijfers roken 2023. (2024).
17. Rijksoverheid. Regels voor vapes (e-sigaretten). <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/roken/regels-vapes>.
18. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Motie van het lid Daniëlle Jansen c.s. over de verkoop van nicotineproducten vanaf 2028 voorbehouden aan enkel tabaksspeciaalzaken. <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2025Z02093&did=2025D04750>.
19. Rijksoverheid. Kamerbrief over versnellen beperken verkooppunten tabak per 2028. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2025/04/04/kamerbrief-over-versnellen-beperken-verkooppunten-tabak-per-2028> (2025).

In 2023 werd, net als in 2022, per landsdeel (zie figuur 7) willekeurig één hoogstedelijke en één laagstedelijke gemeente geselecteerd. De Waddeneilanden en de G4-gemeenten waren uitgesloten van deze selectie. De Waddeneilanden werden uitgesloten wegens de te lange reistijd voor het veldwerk. In 2022 en 2023 hebben we de G4-gemeenten uitgesloten. We verwachtten dat het aantal tabaksverkooppunten niet representatief zou zijn voor de rest van Nederland, vanwege het grote aantal bijzondere verkooppunten als souvenirwinkels en nachtwinkels. In 2024 hebben we echter wel één G4-gemeente opgenomen in de selectie, omdat we verwachtten dat veranderingen in het aanbod aan tabaks- en nicotineproducten mogelijk eerder te merken zijn in een grote gemeente.

Figuur 7. De vier landsdelen van Nederland.

Deze vier landsdelen zijn gebaseerd op de NUTS-indeling. NUTS (Nomenclature of territorial units for statistics) is een indeling van geografische gebieden in de Europese Unie en wordt gebruikt voor statistische doeleinden.

In dit onderzoek hebben we gevraagd naar de prijzen van het grootste (in 2023), het goedkoopste en het meest verkochte pakje sigaretten, shag en cigarillo's (in 2024). Soms konden we de juiste prijs niet goed noteren. De verkoopmedewerker wist dan bijvoorbeeld de prijs niet of had niet genoeg tijd om deze op te zoeken. Daarom hebben we sommigen prijzen in de verzamelde dataset gecorrigeerd.

Voor deze correcties hebben we een vaste methode ontwikkeld bij de eerste dataverzameling uit 2022. In het kader hieronder staan de regels die we toepassen bij het controleren en corrigeren van prijzen. Om te bepalen of een prijs aangepast moet worden, kijken we onder andere naar de prijzen die alle andere verkooppunten voor een pakje hebben opgegeven. Hebben we minimaal drie keer een prijs voor een pakje gevonden? Dan kunnen we voor dat pakje de modus van de prijs berekenen. De modus is de prijs die het meeste voorkomt. Omdat de prijs voor een bepaald pakje overal in Nederland (ongeveer) hetzelfde moet zijn, kunnen pakjes niet ineens veel duurder of goedkoper zijn. Is dat wel zo? Dan is die prijs waarschijnlijk niet juist opgegeven. De modus is dan een goede schatting van wat de prijs waarschijnlijk is. Moeten we een prijs corrigeren? Dan vervangen we de opgegeven prijs dus met de modus.

Regels voor het corrigeren van prijzen:

1. In principe gaan we uit van de door het verkooppunt opgegeven prijs.
2. We vervangen een opgegeven prijs met de modus van die prijs als:
 - a. Er geen prijs is ingevuld of als deze onduidelijk ingevuld is.
 - b. Uit de aantekeningen blijkt dat de verkoopmedewerker geen (goede) schatting heeft gedaan.
 - c. De opgegeven prijs onrealistisch (minimaal 5% meer of minder) verschilt van de modus, en:
 - i. we een modus hebben kunnen bereken op basis van minimaal 3 pakjes met dezelfde prijs.
 - ii. er één duidelijke modus is. Als er meerdere modi zijn, zijn deze beide modi even valide. We controleren dan de handmatig de afwijking ten opzicht van beide modi.
3. We nemen een observatie van een goedkoopste of duurste pakje weg uit de dataset als:
 - a. Een duurste pakje goedkoper is dan het meest verkochte.
 - b. Een goedkoopste pakje duurder is dan het meest verkochte.
4. Als we een observatie van een goedkoopste of duurste pakje wegnemen, vervangen we die niet.

BIJLAGE III –BEZOCHTE EN DEELNEMENDE VERKOOPPUNTEN IN 2023 EN 2024

In oktober en november 2023 bezochten onderzoekers van het Trimbos-instituut in de acht gemeenten 99 tabaksverkooppunten. Bij 69 verkooppunten hebben we de volledige vragenlijst af kunnen nemen bij de baliemedewerker of verkoper die de onderzoekers in de winkel te woord stond. Medewerkers in de overige 30 verkooppunten hadden het te druk (n = 2), waren niet in deelname geïnteresseerd (n = 2), konden niet meedoen omdat er geen manager aanwezig was (n = 5), konden of mochten om een andere reden niet meedoen (n = 20), of gaven geen reden voor hun weigering (n = 1).

In oktober 2024 bezochten onderzoekers van het Trimbos-instituut in zestien gemeenten 104 tabaksverkooppunten. Bij 73 verkooppunten hebben we de volledige vragenlijst af kunnen nemen bij de baliemedewerker of verkoper die de onderzoekers in de winkel te woord stond. De overige 31 verkooppunten hadden het te druk (n = 3), waren niet in deelname geïnteresseerd (n = 7), konden niet meedoen omdat er geen manager aanwezig was (n = 9), konden of mochten om een andere reden niet meedoen (n = 11), of gaven geen reden voor hun weigering (n = 1). Tabel 13 geeft een overzicht van de deelname per gemeente in 2023 en 2024.

Tabel 13. Bezocht en deelnemende verkooppunten in 2023 en 2024.

		Stedelijkheid	Landsdeel	Deelname					
				2023			2024		
				Ja	Nee	Totaal	Ja	Nee	Totaal
Gemeente	A	Laagstedelijk	Noord	8 (89%)	1 (11%)	9	6 (100%)	0 (0%)	6
	B	Hoogstedelijk	Noord	8 (73%)	3 (27%)	11	4 (100%)	0 (0%)	4
	C	Laagstedelijk	Oost	11 (73%)	4 (27%)	15	6 (86%)	1 (14%)	7
	D	Hoogstedelijk	Oost	9 (69%)	4 (31%)	13	6 (86%)	1 (14%)	7
	E	Laagstedelijk	West	8 (53%)	7 (47%)	15	5 (63%)	3 (38%)	8
	F	Hoogstedelijk	West	11 (73%)	4 (27%)	15	5 (45%)	6 (56%)	11
	G	Laagstedelijk	Zuid	8 (73%)	3 (27%)	11	5 (63%)	3 (38%)	8
	H	Hoogstedelijk	Zuid	6 (60%)	4 (40%)	10	5 (45%)	6 (56%)	11
	I	Laagstedelijk	Oost				5 (83%)	1 (17%)	6
	J	Laagstedelijk	West				5 (63%)	3 (38%)	8
	K	Hoogstedelijk	West				6 (100%)	0 (0%)	6
	L	Hoogstedelijk	West				5 (63%)	3 (38%)	8
	M	Laagstedelijk	Zuid				5 (83%)	1 (17%)	6
	N	Hoogstedelijk	Zuid				5 (63%)	3 (38%)	8
	Totaal			69	30	99	73	31	104

Noot: Deze tabel laat per gemeente zien hoeveel verkooppunten we hebben bezocht en bij hoeveel daarvan de vragenlijst is afgenomen ('deelname'). We hebben de gemeenten geanonimiseerd, omdat men anders mogelijk kan afleiden bij welke verkooppunten we deze vragenlijst hebben afgenomen.

Tabel 14. Aantal deelnemende verkooppunten naar stedelijkheid per jaar.

Stedelijkheid	2022	2023	2024
Hoogstedelijk	33	34	36
Laagstedelijk	30	35	37
Totaal	63	69	73

EN NU VERDER...

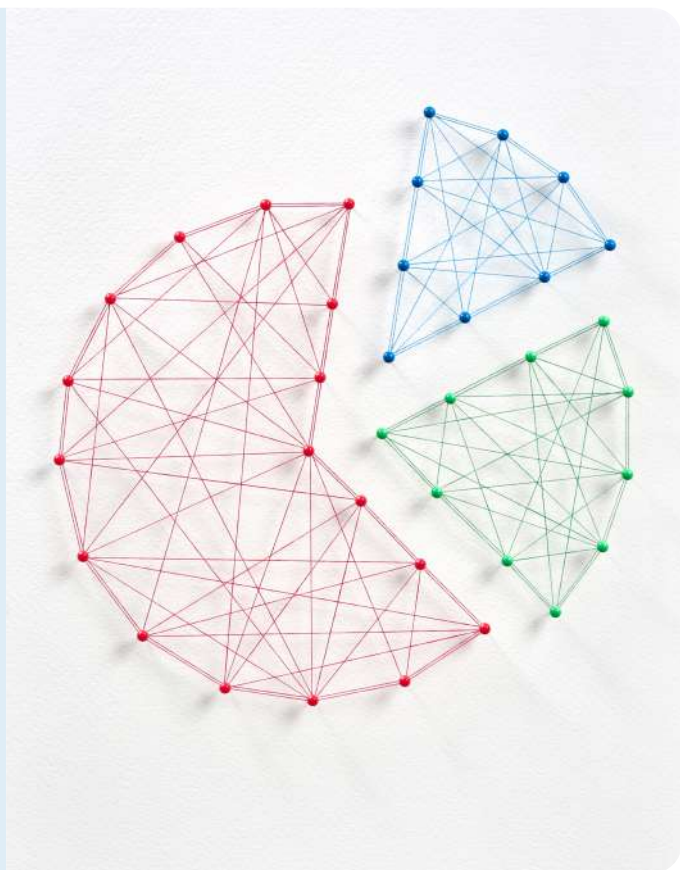
Wil je meer weten over dit thema? Lees dan ook onderstaande factsheets:

- Novel tobacco and nicotine products in the Netherlands and the tobacco industry's harm reduction framing
- Prijsstrategieën van de tabaksindustrie om het effect van accijnsverhogingen te beïnvloeden
- Jongerenmonitor tabaks- en nicotineproducten

WIJ GAAN OOK VERDER...

Ook de komende jaren gaan verder met het beschrijven van het huidige en toekomstige tabaksbeleid in Nederland. Wij publiceren met regelmaat factsheets over uiteenlopende thema's binnen tabaksontmoediging. Je kunt deze factsheets vinden op onze website via: trimbos.nl/webwinkel

Heb je vragen over deze factsheet? Neem dan contact op met Eefje Willemse (EWillemse@trimbos.nl).

ROKEN
Infolijn
0900-1995

€ 0,10/min + de kosten van
je mobiele telefoon

Colofon

Auteurs

Eefje Willemse
Jeroen Bommelé
Marc Willemsen

Met dank aan

Alle dataverzamelaars bij het Nationaal Expertisecentrum Tabaksontmoediging

Ontwerp & productie

The Creative Hub | Canon

Beeld

www.gettyimages.nl
Studio FotoJeaniek.

Deze factsheet is gemaakt in opdracht van het Ministerie van VWS en te downloaden via www.trimbos.nl/webwinkel met artikelnummer TRI-64-031

© 2025, Trimbos-instituut, Utrecht

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze opgave mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande toestemming van het Trimbos-instituut.